

กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสืออ่านเพิ่มเติมภาษาไทย เสริมคุณธรรมจริยธรรม

ชุด นิทานชาดกร้อยกรอง

พญากวางทองกับนายพราน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

หนังสืออ่านเพิ่มเติมภาษาไทย เสริมคุณธรรมจริยธรรม

ชุด นิทานชาดกร้อยกรอง

เรื่อง **พญากวางทองกับนายพราน**
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสืออ่านเพิ่มเติมภาษาไทย เสริมคุณธรรมจริยธรรม

ชุด นิทานชาดกร้อยกรอง

เรื่อง **พญากวางทองกับนายพราน**

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

“สุวรรณมิกชาดก
มีเมตตากรุณา

หิวยกมาเอื้อเกื้อหนุน
การุญโลกร้อนผ่อนเย็น”

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สถาบันภาษาไทย ดำเนินการจัดพิมพ์

ISBN 978-974-650-909-1

พิมพ์ครั้งที่ ๑ แจกสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. ๒๕๕๑ จำนวน ๒๕,๐๐๐ เล่ม

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๘ ๕๓๔๖-๓

โทรสาร ๐ ๒๖๒๘ ๕๓๔๓

สำนักพิมพ์องค์การค้ำของ สกสค. จัดพิมพ์

๒๒๔๕ ถนนลาดพร้าว แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

โทร. ๐-๒๕๓๘-๓๐๓๓ ต่อ ๔๑๒-๔๑๖ โทรสาร ต่อ ๔๑๕

www.suksapan.or.th

คำนำ

นิทานชาดกเป็นวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนามีที่มาจากพระไตรปิฎก เนื้อหาเกี่ยวกับอดีตชาติของพระพุทธเจ้าที่ได้บำเพ็ญบารมีอย่างแรงกล้าในแต่ละชาติ มีทั้งหมด ๕๕๐ เรื่อง เรียกโดยทั่วไปว่า พระเจ้าห้าร้อยชาติ หลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย ได้นำนิทานชาดกมาเล่าเชิงเปรียบเทียบให้เข้าใจธรรมะได้โดยง่าย อาศัยบทบาทของตัวแสดงในนิทาน ทั้งเทวดา คน และสัตว์ต่าง ๆ เป็นผู้บอก ชี้แนะให้เข้าใจถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติ และไม่ควรปฏิบัติ ถือเป็นการสอนคติธรรมและจริยธรรมทางหนึ่ง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มอบหมายสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมภาษาไทย เสริมคุณธรรมจริยธรรม ชุด นิทานชาดกร้อยกรอง ขึ้น เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเน้นอ่านออกเสียงบทร้อยกรองเป็นเบื้องต้น เพื่อความขึ้นชอบบทร้อยกรองต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการเรียนภาษาไทยด้วย

เรื่อง พญากวางทองกับนายพราน เป็นหนังสือเล่มหนึ่งในจำนวน ๘ เล่มของหนังสืออ่านเพิ่มเติมภาษาไทย เสริมคุณธรรมจริยธรรม ชุด นิทานชาดกร้อยกรองเหมาะสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ส่งเสริมคุณธรรมด้านความเมตตา กรุณา อันมีคุณค่าต่อตนเองและสังคมส่วนรวม ประพันธ์ด้วยบทร้อยกรองอันไพเราะ มีคุณค่าและอ่านเพลิน โดยนายเอนก แจ่มขำ อดีตผู้บริหารโรงเรียน และกวีอาวุโสผู้มีชื่อเสียงภาพประกอบโดยนายสมชาย ปานประชา ศิลปินชั้นเยี่ยมผู้มีผลงานเป็นที่ยอมรับ ทั้งนี้ได้จัดทำกิจกรรมท้ายเรื่องสำหรับครูผู้สอนนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะ ฟัง พูด อ่าน เขียน และคิดของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้จะช่วยครูผู้สอนพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยให้น่าสนใจ มีชีวิตชีวา และบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อมกันขอขอบคุณผู้ประพันธ์ ผู้วาดภาพประกอบ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้หนังสือสำเร็จลุล่วงด้วยดีมา ณ โอกาสนี้

(คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๑

ชาดกเป็นเรื่องเล่า
นิทานอุทาหรณ์
มีในพระไตรปิฎก
นิทานนี้มีมา
เสวยพระชาติโพธิสัตว์
หำร้อยชาติวาร
บางชาติเป็นสัตว์ไพร
ทุกชาติอาจน้อมนำ
วรรณศิลป์ในนิทาน
ข้อคิดข้อเตือนใจ
สั่งสมคุณความดี
ปราสาทองค์เรื่องรอง
นทีใหญ่ไพศาล
แนวป่าล้วนเรียงราย
เด็กเด็กพึงสังวร
ปราดเปรื่องทุกเรื่องเขี้ยว
ยิ่งอ่านซาบซาบจิต
โน้มน้ำใจให้น่าตน

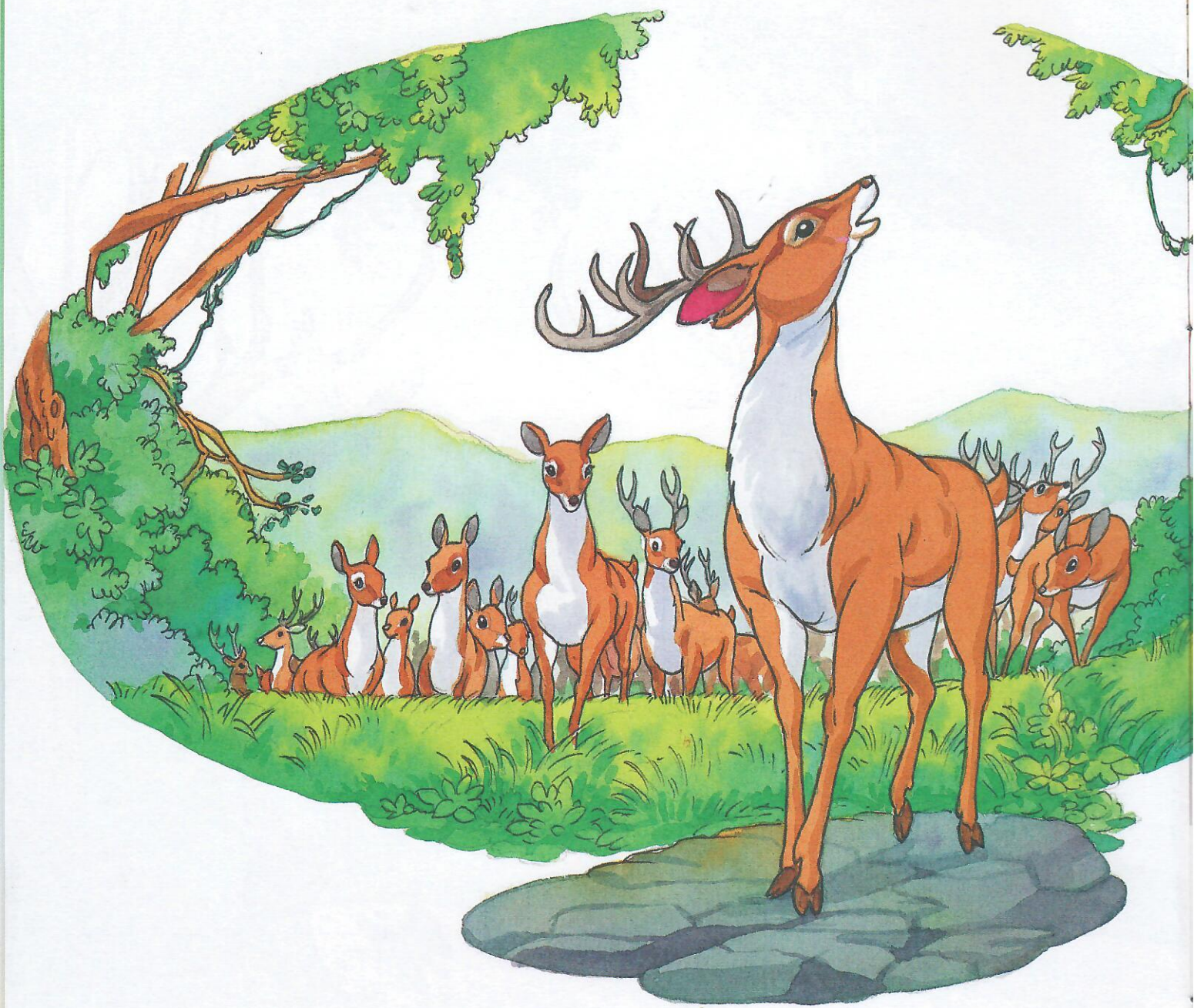
พระพุทธเจ้าชาติปางก่อน
ทรงสั่งสอนปวงประชา
ตรัสสาธกเลิศคุณค่า
ก่อนเพลาทุทธกาล
เวียนในวัฏสงสาร
ก่อนถึงกาลบรรลुธรรม
กบฏใหญ่ชวนให้ฆ่า
กุศลกรรมที่ทำได้
นับเป็นงานทันสมัย
ละเมียดละไมในครรลอง
พูนทวีหนึ่งเป็นสอง
เริ่มจากกองของดินทราย
เริ่มจากธารเพียงหนึ่งสาย
เริ่มจากไม้เพียงหนึ่งเดียว
ชาดกสอนให้ฉลาดเฉลียว
อ่านหลายเที่ยวเชี่ยวชาญ
ละเมียดคิดพินิจผล
เป็นคนดีมีคุณธรรม

กลอนหก

ณ เมือง พาราณสี
กาล ครั้ง หนึ่ง นาน มา

มवल ไม้ มาก มี เต็ม ป่า
พญา กวางทอง ครอง ไพ

มี เขา ช่อเงิน สูง ล้ำ
เท้าแดง แกร่ง กล้า เกรียงไกร
ครอง คู่ อยู่ กับ นาง กวาง
หน้า หน้า จ่าฝูง แจก แจง

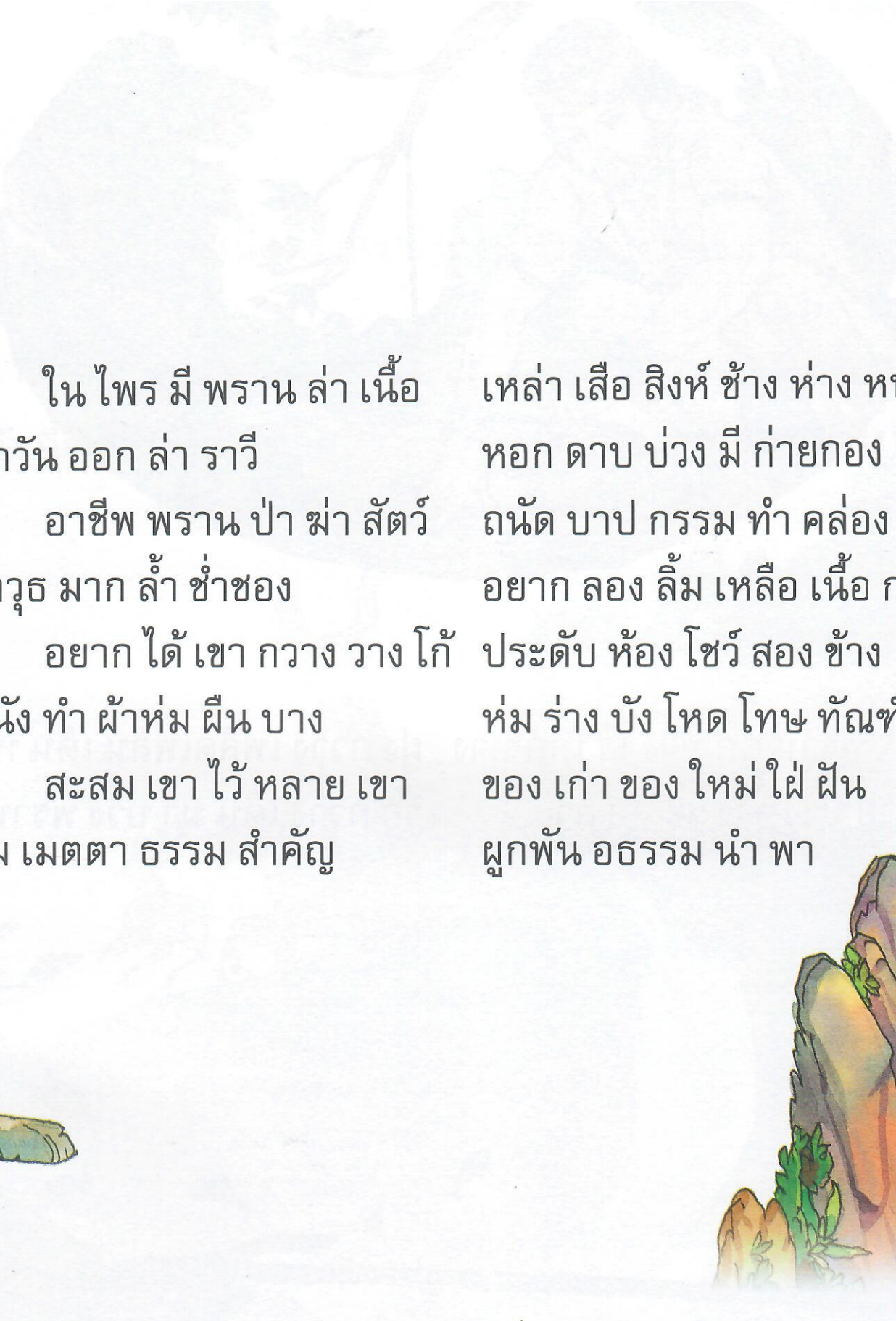
ผิว ดุจ ทองคำ สุก ใหม่
ตา คม กลม ไส้ มาก แรง
รู้ ทิศ รู้ ทาง ทุก แห่ง
ปก ปัก หลัก แห่ ล่ง ทำ กิน

แปด หมื่น สี่ พัน เนื้อทราย
เผื่อแผ่ เมตตา อาจิณ
พญา กวางทอง นำ หน้า
เป็น หู เป็น ตา ทุก ยาม

ลูก น้อย มาก มาย ทั้ง ถิ่น
เหล่า กวาง ทั้ง ลิ่น ติด ตาม
สัตว์ ไฉน ไม่ กล้า แย่ หยาม
ด้วย ความ เมตตา ปราณี

ในไพร มีพรานล่าเนื้อ
ทุกวัน ออกล่าราวี

อาชีพรานป่าฆ่าสัตว์
อาวุธมากล้ำชำซอง

อยากได้เขา กวาง วาญ ไก่
หนัง ทำผ้าห่ม ผืนบาง

สะสมเขา ไว้หลายเขา
ลืมนเมตตา ธรรมสำคัญ

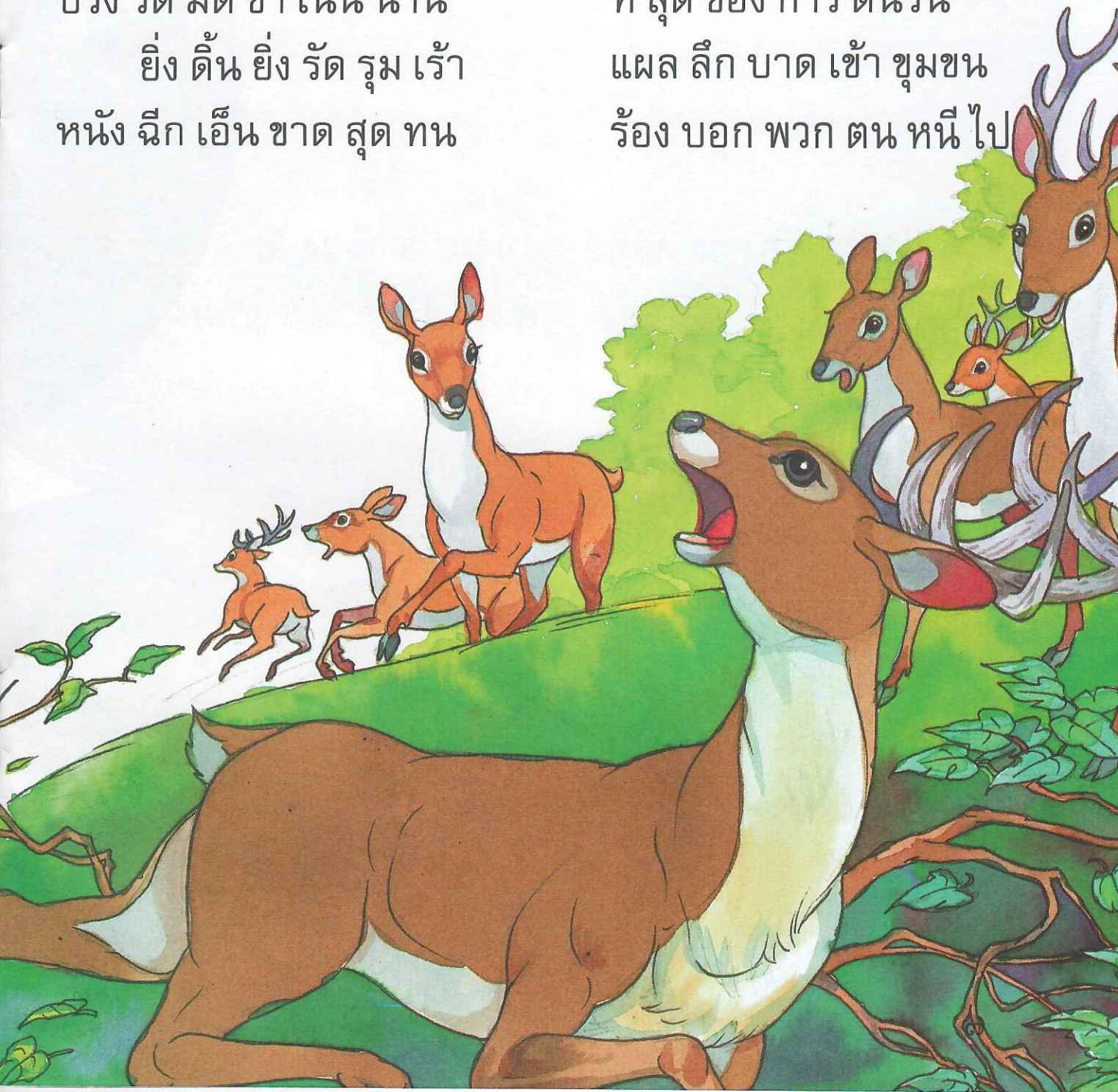
เหล่าเสือ สิงห์ ช้าง ห่าง หมี
หอก ดาบ บ่วง มี กายกอง
ถนัด บาป กรรม ทำ คล่อง
อยากลอง ล้ม เหลือ เนื้อ กวาง
ประดับ ห้อง ไชว์ สอง ช้าง
ห่ม ร่าม บัง โหด โทษ ทัณฑ์
ของ เก่า ของ ใหม่ ฝึ่ ผืน
ผูกพัน อธรรม นำ พา

พราณ ดัก บ่วง ไว้ ไกล่ ทาง ผุ้ง กวาง เพลิดเพลิน เดิน หา
หลาย บ่วง วาง รอ ล่อ ตา. รอ กวาง เดิน มา บ่วง พราณ

อยู่ มา วัน หนึ่ง ถึง เคราะห์
ป่วง รัต มัด ขา เน้น นาน
ยิ่ง ดั้น ยิ่ง รัต รุ่ม เร้า
หนัง ฉีก เอ็น ขาด สุด ทน

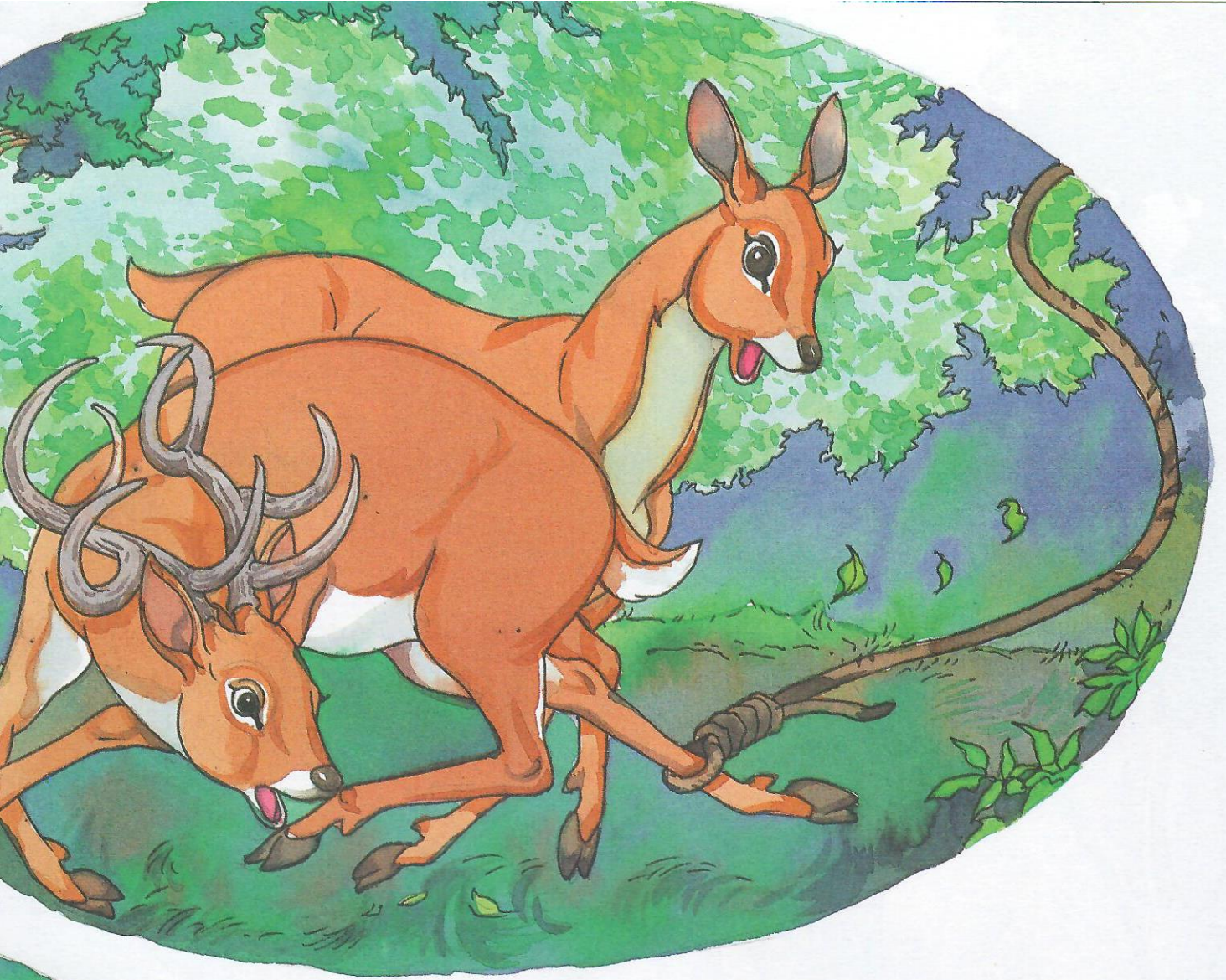
กวางทอง ลัด เลาะ เลียบ ผ่าน
ที่ สุด ของ การ ดั้นร่น
แผล ลึก บาด เข้า ชุ่มขน
ร้อง บอก พวก ตน หวี ไป

นาง กวาง ตาม ผุ่ง หลีกหลี
ตัว ที่ ติด บ่วง พราน ไพร
จึง ย้อน รีบ กลับ ไป ดู
น้ำตา ไหล ล้น ท้น นอง

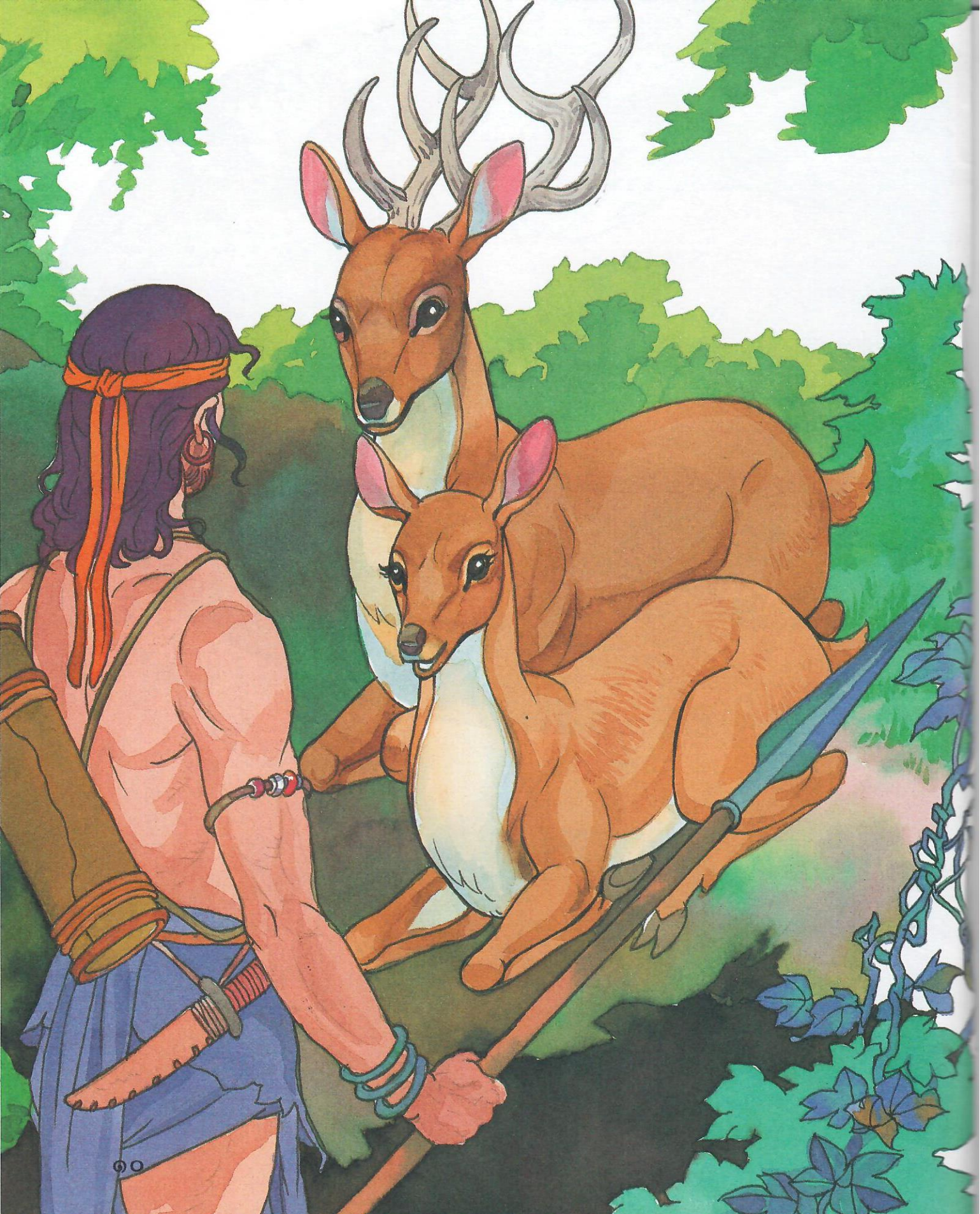
ไม่ พบ สามี สงสัย
อาจ ไข้ พญา กวางทอง
ได้เห็น ได้ รู้ หม่น หมอง
เสียง ของ นาง เสร้า โศกา

ร้อง เร่ง รีบ ให้ สามี
บ่วง รัต เลือด ไหล แรง ล้ำ

“ออก แรง เต็ม ที่ เกิด หนา”
ไม่ นาน พราน มา ถึง แล้ว

นาง กวาง สงสาร สามี
คิด ทาง ที่ อาจ คลาดแคล้ว

พอ พราน มา ถึง ที่ หมาย
กล่าว ถ้อย เพื่อ พราน ปราณี

“ข้าแต่ นาย พราน ผู้กล้า
อย่า ด่วน สังหาร บัน คอ

ไม่ ยอม หลีก หนี แ่น แ่นว

กวาง แก้ว กัลยา สามี

นาง หมอบ ยอบ กาย ไม่ หนี

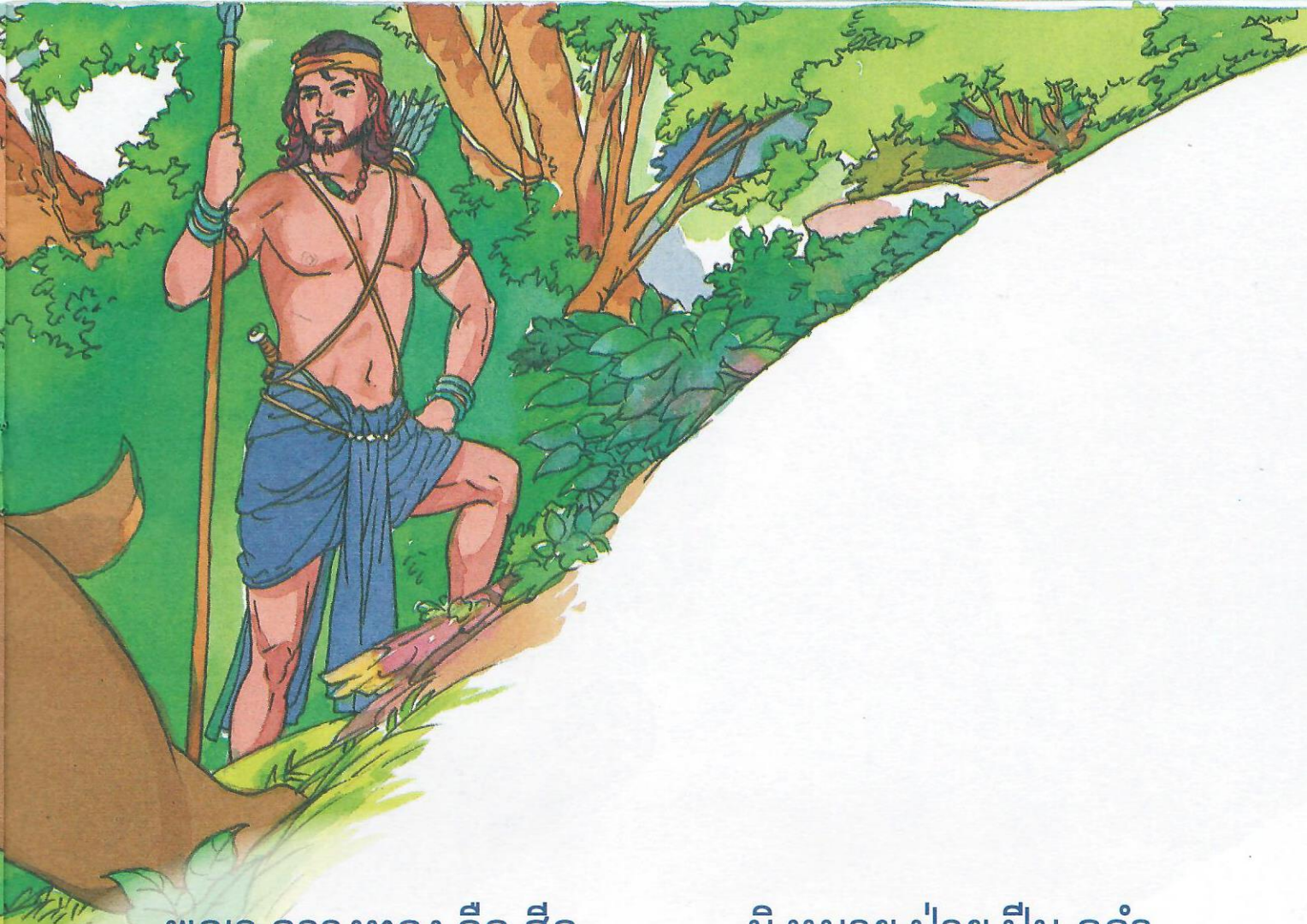
น้ำตา นาง ปรี ไหล คลอ

โปรด พึง วาจา ร้อง ขอ

ฝูง เนื้อ ฝ้า รอ ผู้นำ

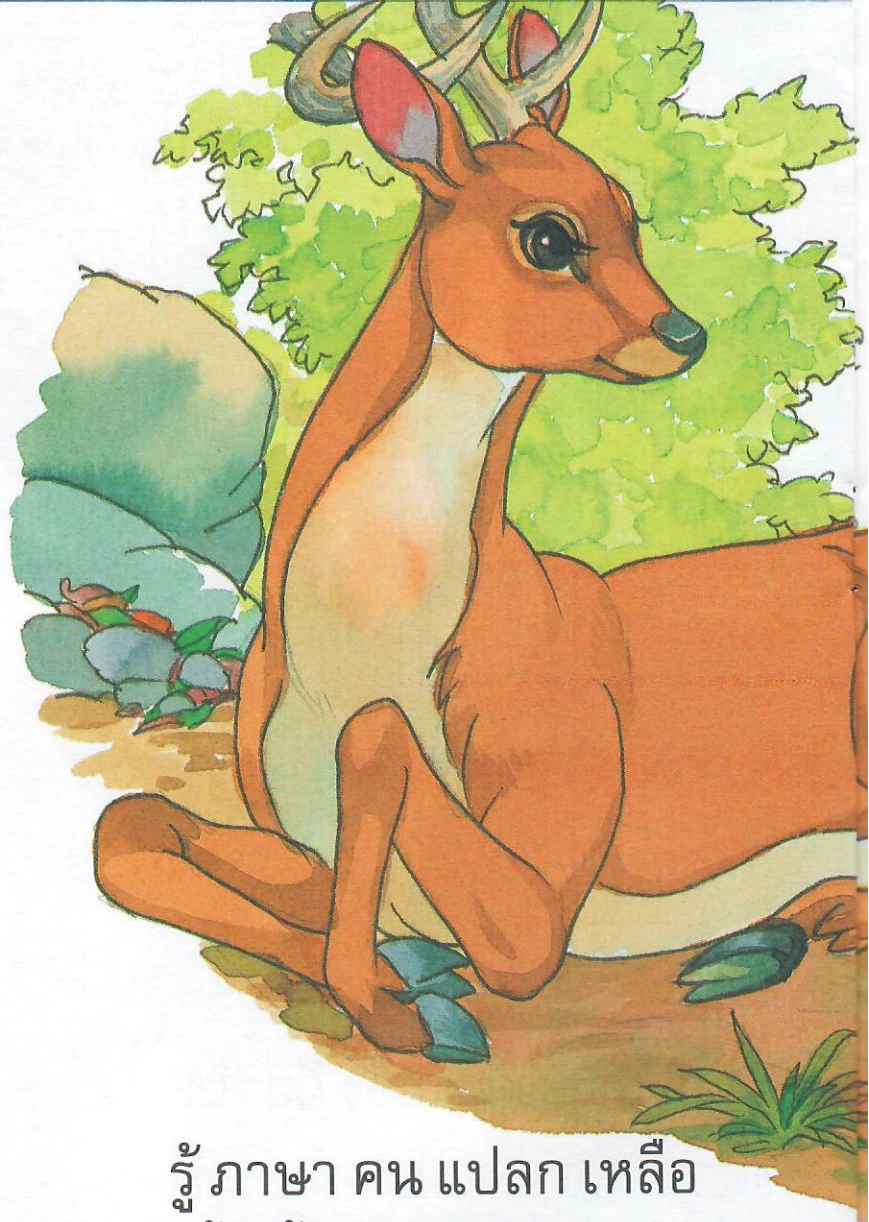

พญา กวางทอง ถือ คีล
ช่วย เหลือ เกื้อ มิตร มี ธรรม
อยาก ฆ่า อย่า เว้น เช่น ฆ่า
ข้า ขอ ตาย แทน สามี

พราณ พัง กวาง กล่าว ฝ้า คิด
แม้ แต่ มนุษย์ ไม่ เคย

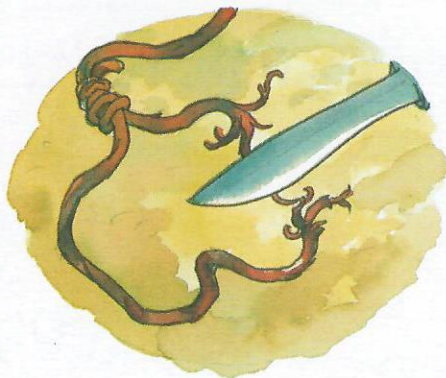
มิ หมาย ป่าย ปีน ถล่ำ
มาก น้ำใจ งาม ความ ดี
ยอม เสีย ชีวาทน ที่
สังหาร ชีวี ได้ เลย”

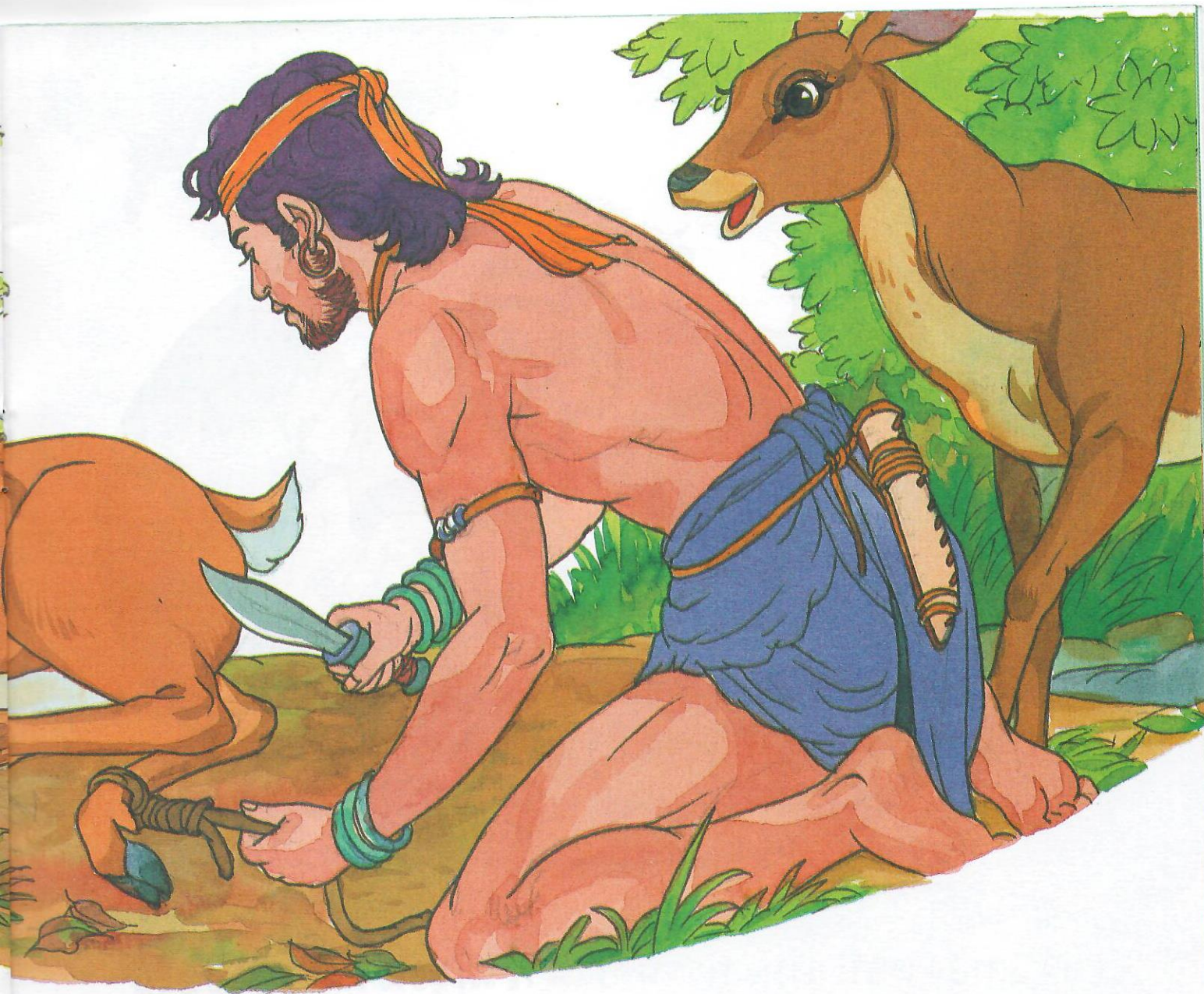
มี จิต ประเสริฐ เปิดเผย
เอื้อน เอ่ย ใจ อย่าง นาง เนื้อ

พุดจา พาที้ มี ผล
 พราน จึง เมตตา จุนเจือ
 แล้ว ตัด บ่วง หนั่ง ด้วย พร้า
 แผล เล็ก แผล น้อย หาย ไป

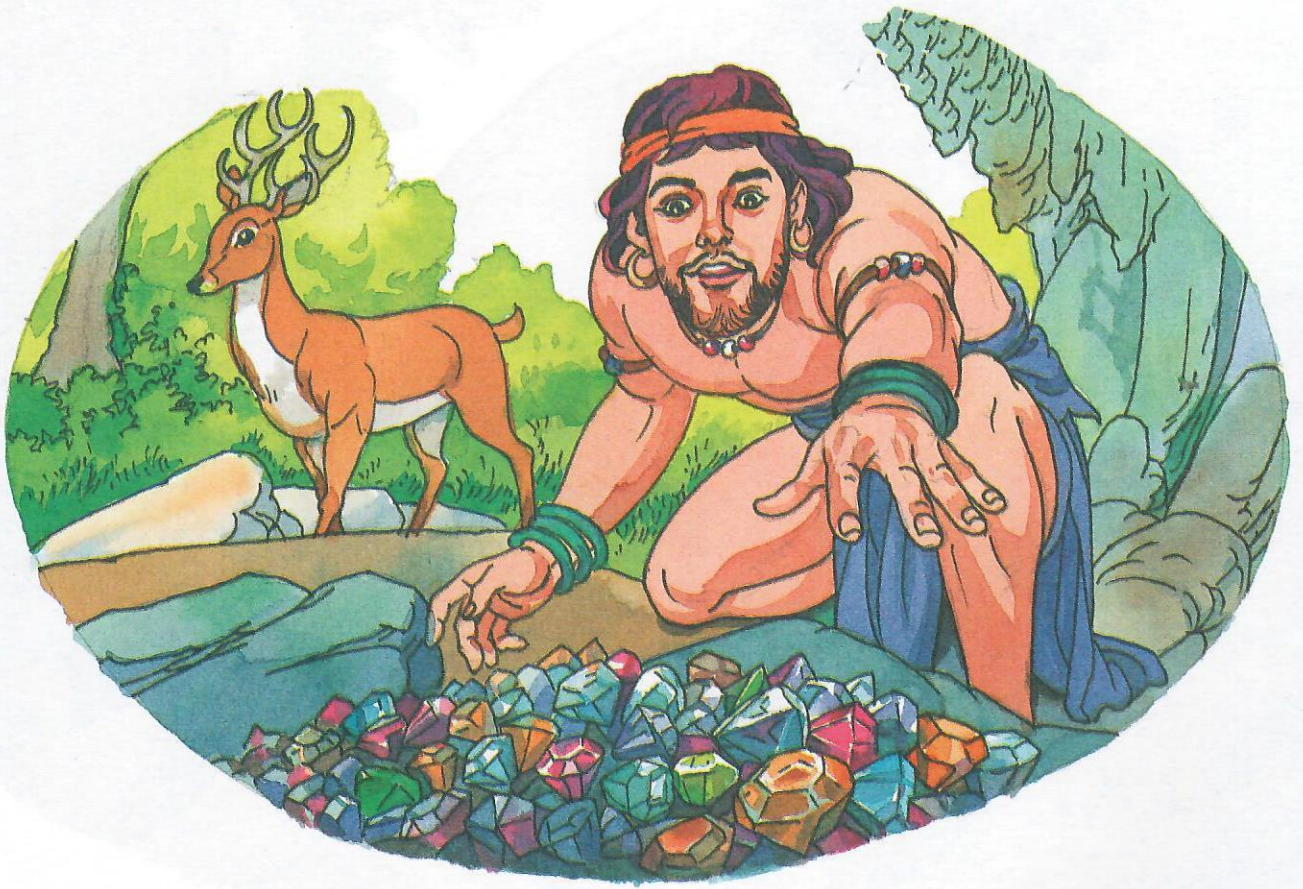
รู้ ภาษา คน แปลก เหลือ
 เอื้อเฟื้อ ซื่อ รอด ปลอดภัย
 ด้วย อานุภาพ ยิ่งใหญ่
 มิตร ธรรม น้ำใจ นาย พราน

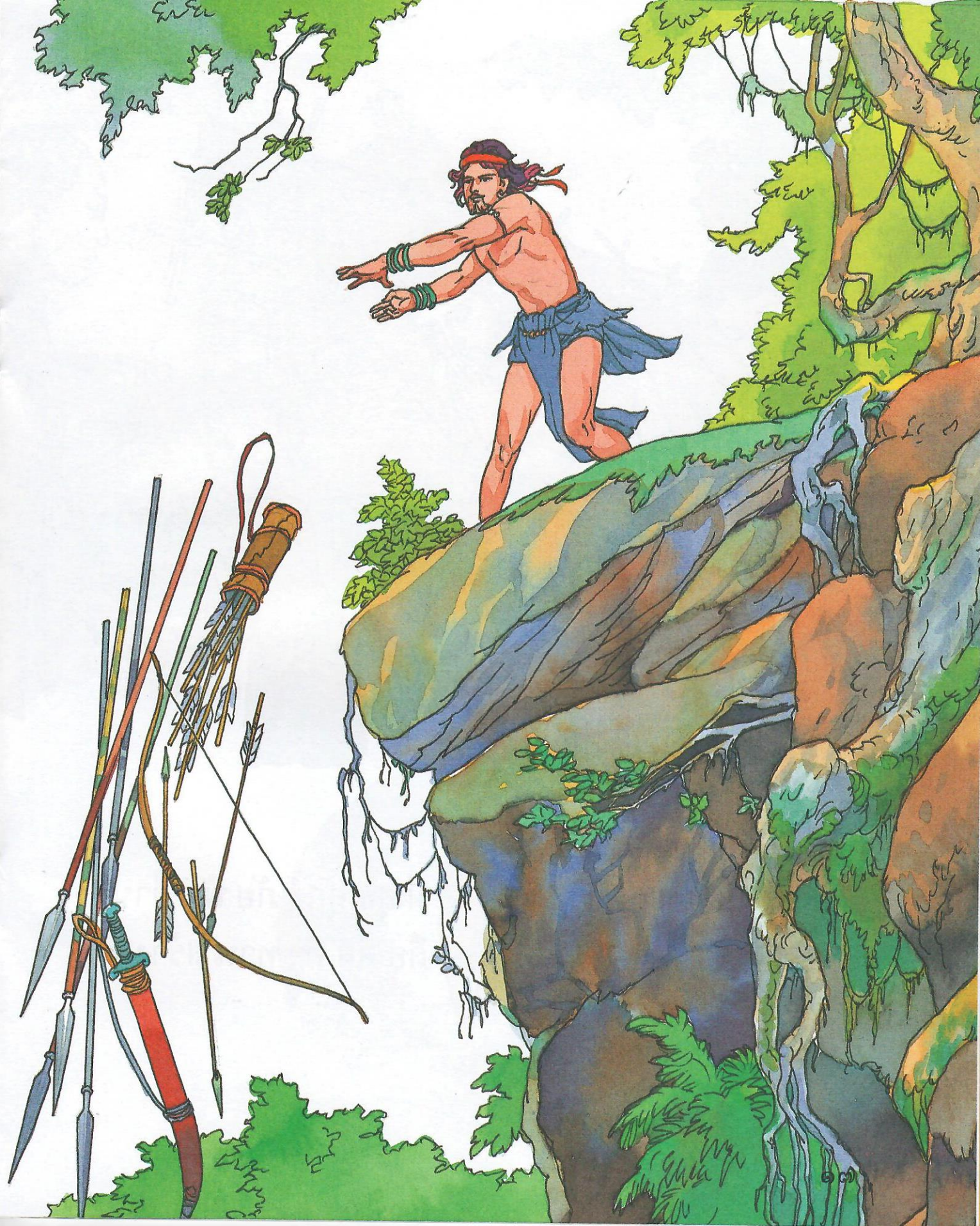

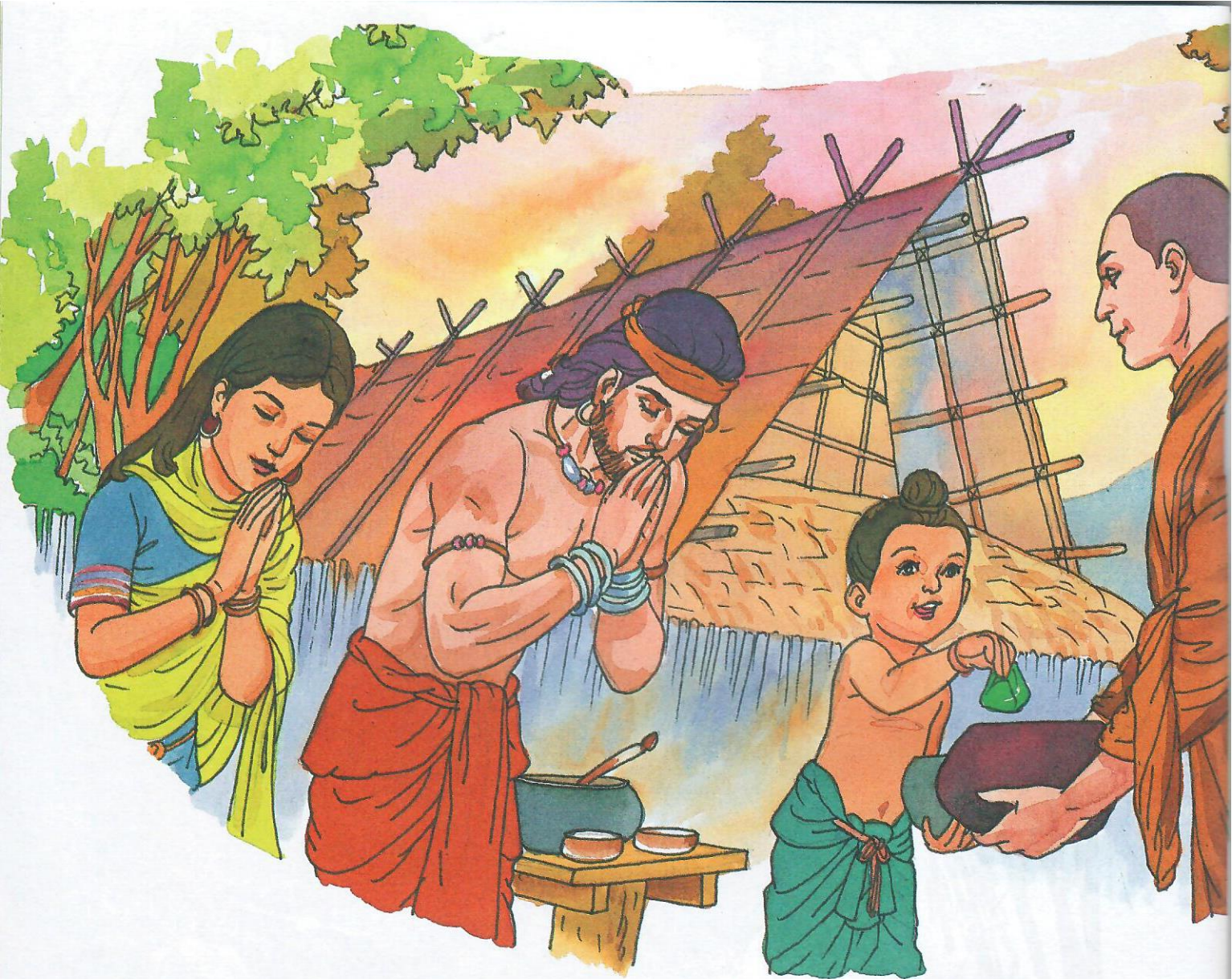
นางเนื้อ เมื่อ เห็น สามี
 “ซีพ รอด ปลอดภัย พัล
 กลับ คืบ ครอบครอง ผอง เนื้อ
 พราน คือ ที่พึง จึง มี

ปิติ ยินดี กล่าว ขาน
 ช่วย เหลือ เจือจาง ซีวี”
 จุนเจือ มอบ สุข ทุก ที่
 สุข ศรี ส่ง ถึง พึง กัน

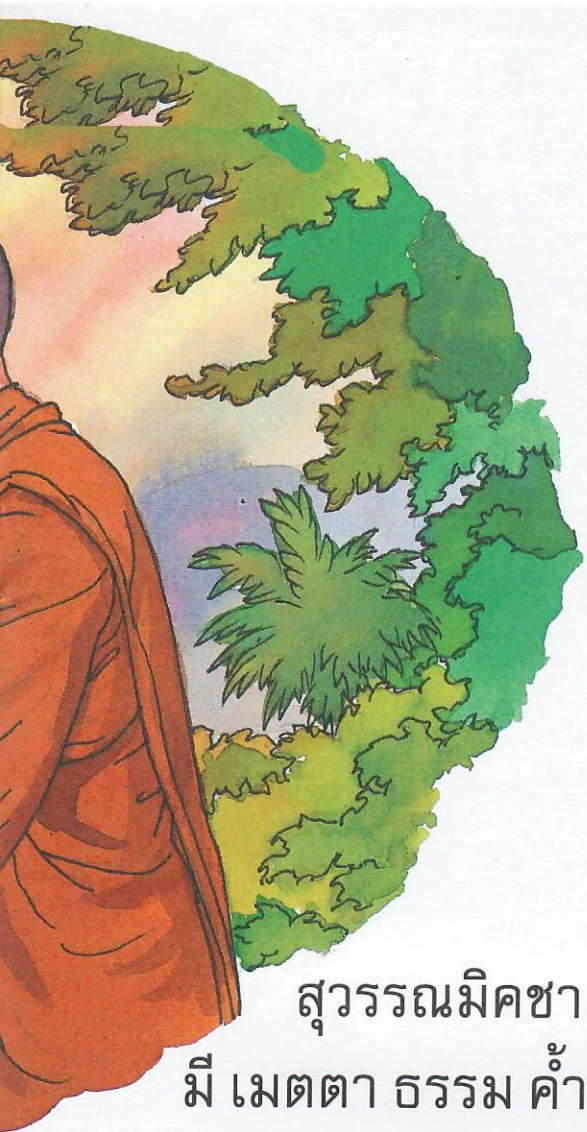
กวางทอง ตอบ แทน พราน ป่า มอบ แก้ว มณี ฝ่อง พรรณ “จง นำ ทรัพย์ ไป ใช้ สอย เลิกรา ฆ่า สัตว์ ชุ่น แค้น ทำ บุญ คิด ดี มี คีล ทั้ง บ่วง มีด พร้า เหน็บ เอว	ที่ ไม่ เช่น ฆ่า อาสัณ ทรัพย์ จาก ไพรวัน ตอบ แทน ครอบครัว ลูกน้อย สุข แสน มุ่ง แม่น ไม่ ทำ กรรม เลว อย่า ได้ ปาย ปีน ลง เหว หลีก พ้น ไฟ เปลว ระราน”
---	---

กวาง กลับ คีน ป่า อาศัย
พราณ เลิก อาชีพ นายพราณ

มี สุข ทุกข์ ภัย พ้น ผ่าน
ถือ คีล ทำ ทาน สร้าง บุญ

สุวรรณมิตชาตก
มี เมตตา ธรรม คำจุน

หยิบ ยก มา เอื้อ เกื้อ หนุน
การุญ โลก ร้อน ฝน เย็น

คำอธิบายศัพท์

การุณ (กา-รุน)

แก้มนณี

กลาดเกล้า

โทษทัณฑ์ (โทษ-ทัณฑ์)

ผ่องพรรณ (ผ่อง-พรรณ)

ไพรวัน

อาจิณ (อา-จิน)

อาสัณ (อา-สัน)

ความกรุณา (อาจใช้ การุณย์ ก็ได้)

แก้วหินมีค่า

รอดไป

โทษที่เนื่องด้วยความผิด

เปล่งปลั่ง

ป่าไม้

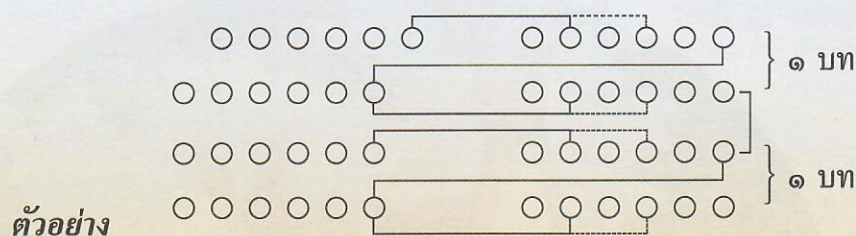
เป็นนิสัย

ความตาย

ความรู้เพิ่มเติม

เรื่อง พญากวางทองกับนายพราน มาจาก สุวรรณมิกชาดก

แผนผังคำประพันธ์ กลอนหก

ณ เมืองพาราณสี
กาลครั้งหนึ่งนานมา
มีเขาช้อเงินสูงล้ำ
เท้าแดงแกร่งกล้าเกรียงไกร

มวลงไม้มากมีเต็มป่า
พญากวางทองครองไพร
ผิวดูจทองคำสุกใหม่
ตาคมกลมใสมากแรง

กิจกรรมท่ายี่สิบ (ทำในสมุดหรือกระดาษอื่น)

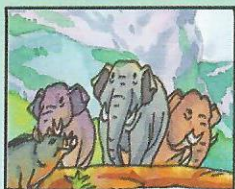
๑. กิจกรรมด้านภาษา

๑.๑ เขียนคำประกอบภาพ

--	--

--	--	--	--

--	--	--	--

๑.๒ คัดลายมือ

คัดคำที่มี ง เป็นตัวสะกด จากนิทานเรื่องนี้รวม ๑๐ คำ เช่น
กว้าง ทอง

๒. กิจกรรมด้านเนื้อเรื่อง

๒.๑ ตอบคำถาม

- ๑) หากนักเรียนเป็นนางพญากวางทอง จะพูดหวานล่อให้นายพรานปล่อยพญากวางทองได้อย่างไร
- ๒) หากนักเรียนทำความดีและได้ของมีค่าตอบแทนจากพญากวางทอง นักเรียนจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร

๒.๒ ช่วยกันวาดภาพพญากวางทอง ตามที่บรรยายไว้ในนิทาน

๒.๓ อ่านเรื่องแล้วเลือกว่าข้อใดถูก และข้อใดผิด

- ๑) ☐ “เท้าแดงแกร่งกล้าเกรียงไกร ตาคมกลมโตมากแรง” เป็นลักษณะของพญากวางทอง
- ๒) ☐ พญากวางทองมีบริวารเนื้อทรายแปดหมื่นสี่พันตัว
- ๓) ☐ นายพรานตัดบ่วงหนังที่รัดพญากวางทองด้วยดาบ
- ๔) ☐ นางพญากวางทองพูดภาษาคนได้
- ๕) ☐ รางวัลที่นายพรานได้จากพญากวางทอง คือ เขากวางที่สวยงาม

๓. กิจกรรมเสนอแนะสำหรับครู

- ๓.๑ ครูและนักเรียนช่วยกันหาคำศัพท์จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานเกี่ยวกับป่า เช่น ไพรวัน วนา เป็นต้น
- ๓.๒ ครูและนักเรียนศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของกวาง และเนื้อทราย จากสารานุกรมไทยฉบับเยาวชนเกี่ยวกับถิ่นที่อยู่อาศัย อาหาร การหาคู่ ฯลฯ และนอกจากกวางและเนื้อทรายแล้วพระราชบัญญัติคุ้มครองสัตว์ป่ายังให้ความคุ้มครองสัตว์ใดบ้าง
- ๓.๓ ครูอธิบายให้ความรู้ธรรมชาติของ “กัลยาณมิตร”
- ๓.๔ ครูสาธิตวิธีผูกเชือกบ่วง และเงื่อนไขแบบต่างๆ รวมทั้งประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน

เฉลยคำตอบ

กวางทอง	ครองไพร	มากแรง	นางกวาง	แจกแจก
ซ้ำของ	กำยกอง	ทำกล่อ	ใกล้ทาง	ฝูงกวาง

๒.๓ ข้อ ๑ ✓ ข้อ ๒ ✓ ข้อ ๓ X (พรั) ข้อ ๔ ✓ ข้อ ๕ X (แก้วมณี)

คณะผู้จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมภาษาไทย เสริมคุณธรรมจริยธรรม

ชุด นิทานชาดกร้อยกรอง

เรื่อง **พญากวางทองกับนายพราน**

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

ที่ปรึกษา

คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา

นายวินัย รอดจ่าย

นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ

นางเบญจลักษณ์ น้ำฟ้า

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่ปรึกษาด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

ผู้ร้อยกรอง

นายเอนก แจ่มขำ

นางสาวสมทรง แสงแก้ว

นิทาน เรื่อง พญากวางทองกับนายพราน

ความนำนิทาน

ผู้ร่วมพิจารณาในการนำไปใช้

รองศาสตราจารย์ประพนธ์ เรืองณรงค์

นางสาวสมทรง แสงแก้ว

นางอำไพพรรณ น้อยหนูจตุรัส

นางปราณี ปราบริปู

นางสายพร แจ่มขำ

รองศาสตราจารย์สุภาณี พัดทอง

นายชมพร เพชรอนันต์กุล

นางสาวอรุณวรรณ ผู้ธনী

ผู้วาดภาพประกอบ

นายสมชาย ปานประชา

บรรณาธิการ

นางปราณี ปราบริปู

นางสาวสมทรง แสงแก้ว

นางสาวอรุณวรรณ ผู้ธনী

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในสถานศึกษา

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการจัดทำหนังสือ
อ่านเพิ่มเติมภาษาไทย เสริมคุณธรรมจริยธรรม ชุด นิทานชาดกร้อยกรอง ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ ๑ เรื่อง พญากวางทองกับนายพราน เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในสถานศึกษาได้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

(คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ปฏิบัติราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

หนังสืออ่านเพิ่มเติมภาษาไทย เสริมคุณธรรมจริยธรรม

ชุด นิทานชาดกร้อยกรอง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

พญานกแขกเต้าผู้รู้คุณ

พญากวางทองกับนายพราน

พ่อค้าเร่

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

เศรษฐีหนู

ทำใจดีสู้เสือ

พ่อค้าผู้ไม่ละความเพียร

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

นกกระเจาบสองฝูง

มหากบิลวานร

พญาหงส์ทอง

“นิทานในชาดกนั้น เปรียบเหมือนใบอ่อน
ใบแก่ กิ่งก้าน และเปลือกกระพี้ ส่วนแก่นที่แท้จริงนั้น
คือ คุณธรรมที่ปรากฏในคำสอน ซึ่งย่อลงสั้นๆ
คล้ายกับที่กล่าวไว้ท้ายนิทาน เรื่องนี้สอนให้รู้ว่า ...
นั่นเอง”

สุชีพ ปุญญานุภาพ

